

25. Arviointi

25.1. Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri

Perusopetuslain mukaan oppilaan arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti. Nämä tehtävät ovat perusopetuksen arviointikulttuurin kehittämisen lähtökohhta. Painopiste on oppimista edistävässä arvioinnissa.

Koulu vaikuttaa merkittävästi siihen, minkälaisen käsityksen oppilaat muodostavat itsestään oppijana ja ihmisenä. Erityisen suuri merkitys on opettajien antamalla palautteella. Monipuolinen arviointi ja siihen perustuvan ohjaavan palautteen antaminen ovat opettajien keskeisiä pedagogisia keinoja oppilaiden kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Kouluissa kehitetään arviointikulttuuria, jonka keskeisiä piirteitä ovat

- rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
- oppilaiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- oppilaan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä sekä oppilaan edistymisen näkyväksi tekeminen koko oppimisprosessin ajan
- arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys
- arvioinnin monipuolisuus
- arvioinnin avulla saadun tiedon hyödyntäminen opetuksen ja muun koulutyön suunnittelussa.

Suuri osa arvioinnista on opettajien ja oppilaiden välistä vuorovaikutusta. Opettajat huolehtivat siitä, että oppilaat saavat alusta lähtien oppimista ohjaavaa ja kannustavaa palautetta sekä tietoa edistymisestään ja osaamisestaan. Onnistumisen kokemukset kannustavat oppimaan lisää, mutta myös epäonnistumiset tai virheelliset ratkaisut ovat osa oppimisprosessia. Niitä hyödynnetään opetuksessa oppimista edistävällä ja oppilaita kunnioittavalla tavalla. Oppilaita ohjataan havainnoimaan omaa ja yhteistä työskentelyä sekä antamaan rakentavaa palautetta toisilleen ja opettajille. Tämä luo edellytyksiä oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin taitojen kehittymiselle perusopetuksen aikana.

Yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria. Huoltajien kanssa keskustellaan koulutyön tavoitteista ja koulun arviointikäytännöistä. Oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä annetaan riittävän usein tietoa oppilaalle itselleen ja huoltajalle. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin. Opettajan, oppilaan ja huoltajan yhteiset keskustelut edistävät keskinäistä luottamusta ja välittävät tietoa oppilaan tilanteesta. Tukea tarvitsevien oppilaiden huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on erityisen tärkeää.

Arviointi on myös opettajien itsearvioinnin ja oman työn reflektoinnin väline. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Se luo perustaa opetuksen eriyttämiselle ja auttaa oppilaiden mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opetuksen järjestäjä seuraa oppimisen arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee arvioinnin kehittämistä.

25.1.1. Arviointikulttuurin järvenpääläiset painotukset

POSITIIVISEN JA KANNUSTAVAN ILMAPIIRIN LUOMINEN

- positiivinen ja kannustava palaute (opettajan palaute, oppilaan itsearviointi, vertaisarviointi)
- oppilaiden yksilöllisyyden huomioiminen ja vahvuuksien löytäminen
- ryhmän kehityksen tukeminen ja yhteishengen luominen

ARVIOINNIN MONIPUOLISUUS

- arvioijana oppilas, ryhmä ja opettaja
- jatkuvuus ja oppimisen edistymisen näkyväksi tekeminen
- useita tapoja osoittaa osaamistaan
- yhteistyö huoltajien kanssa

OPPIMISTA EDISTÄVÄN JA OHJAAVAN PALAUTTEEN ANTAMINEN

- Mitä on tarkoitus oppia?
- Miten edistyn?
- Mitä olen oppinut? Mitä vielä pitää harjoitella?
- Miten voin parantaa?

25.2. Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet

Perusopetuksessa oppimisen arviointi jaetaan arviointiin opintojen aikana sekä päättöarviointiin. Molemmissa arvioinneissa noudatetaan arvioinnin yleisiä periaatteita.

25.2.1. Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen arvioinnin sekä palautteen antamisen oppilaille tulee aina perustua opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin. Oppilaita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa eikä arviointi kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Opettajat huolehtivat, että tavoitteet ja arviointiperusteet ovat oppilaiden tiedossa. Tavoitteiden pohtiminen ja oman oppimisen edistymisen tarkastelu suhteessa tavoitteisiin on tärkeä osa myös oppilaan itsearviointitaitojen kehittämistä.

Todistusten antamiseen liittyvässä oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteerejä. Arviointikriteerit on laadittu 6. ja 7. luokan nivelvaiheeseen sekä päättöarviointiin tukemaan opettajien työtä ja yhtenäistämään arviointia. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät hyvää osaamista kuvaavaan sanalliseen arvioon tai arvosanaan 8 vaadittavan tason.

Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen. Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittelyssä ei tällöin käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä.

25.2.2. Oppilaiden ikäkauden ja edellytysten huomioon ottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt

Arviointikäytännöt ja palautteen antaminen tulee suunnitella ja toteuttaa oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Palautetta annettaessa kiinnitetään huomiota oppilaiden onnistumisiin ja oppimisen edistymiseen suhteessa aiempaan osaamiseen.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä. Opettaja kokoaa tietoa oppilaiden edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa. Tällöin on tärkeää ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä sekä huolehtia siitä, ettei edistymisen ja osaamisen osoittamiselle ole esteitä. Erilaisissa arviointi- ja näyttötilanteissa varmistetaan, että kukin oppilas ymmärtää tehtävänannon ja saa riittävästi aikaa tehtävän suorittamiseen. Lisäksi huolehditaan mahdollisuuksista hyödyntää tarvittaessa tieto- ja viestintäteknologiaa ja antaa suullisia näyttöjä. Myös oppilaiden mahdollisesti tarvitsemien apuvälineiden saatavuudesta sekä tarvittavista koulunkäynninohjaajan palveluista huolehditaan. Lievätkin oppimisvaikeudet ja oppilaiden mahdollisesti puutteellinen opetuskielen taito tulee ottaa huomioon arviointi- ja näyttötilanteita suunniteltaessa ja toteutettaessa. Samoin otetaan huomioon oppilaiden opiskelua varten mahdollisesti määritellyt opetuksen erityiset painoalueet.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa otetaan huomioon kunkin oppilaan kielitausta sekä kehittyvä suomen kielen taito. Jotta oppilas voi osoittaa edistymistään ja osaamistaan mahdollisista suomen kielen puutteista huolimatta, arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tilanteeseen sovitettuihin, monipuolisiin ja joustaviin arviointitapoihin.

25.2.3. Itsearviointin ja vertaisarviointin edellytysten kehittäminen

Itsearviointi

Opetuksessa kehitetään oppilaiden edellytyksiä itsearviointiin antamalla tilaa oppimisen ja opintojen edistymisen pohdintaan ja kehittämällä itsearviointitaitoja. Tarkoitus on, että opettajat auttavat oppilaita ymmärtämään tavoitteet ja etsimään niiden saavuttamiseksi parhaita toimintatapoja.

Alemmilla vuosiluokilla itsearviointitaitoja kehitetään auttamalla oppilaita tunnistamaan onnistumisiaan ja vahvuuksiaan koulutyössä sekä tulemaan tietoisiksi työlle soveltavista tavoitteista. Opetusryhmän yhteistä arviointikeskustelua käytetään paljon, annetaan myönteistä palautetta ja osoitetaan, miten monenlaisin tavoin jokainen voi onnistua työssään. Ylemmillä luokilla huomion kiinnittäminen onnistumisiin ja vahvuuksiin on edelleen tärkeää, mutta oman oppimisen ja opintojen edistymisen tarkastelu voi olla analyttisempää. Se ohjaa oppilaita toimimaan yhä itseohjautuvammin. Itsearviointin avulla jokainen oppilas voi tulla tietoisiksi edistymisestään ja ymmärtää, miten itse voi vaikuttaa oppimiseensa ja koulutyössä onnistumiseen. Itsearviointia toteutetaan jatkuvasti ja monipuolisesti oppilaan ikäkausi ja edellytykset huomioiden. Se kohdistuu oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen.

Opettaja

- auttaa oppilasta ymmärtämään toiminnan ja oppimisen tavoitteet
- antaa myönteistä palautetta
- ohjaa myönteisen ja rakentavan vertaisarviointin kehittymistä ryhmässä

- tukee oppilasta omien vahvuuksien löytämisessä ja onnistumisten havaitsemisessa
- antaa oppilaalle mahdollisuuksia havainnoida edistymistään erilaisin itsearviointin keinoin
- opettaa oppilaalle erilaisia tapoja oppia ja onnistua
- ohjaa oppilasta kokeilemaan ja löytämään itselleen sopivia tapoja oppia ja onnistua
- ohjaa oppilaita asettamaan itselleen tavoitteita.

Oppilas

- on tietoinen toiminnan ja oppimisen tavoitteista
- saa myönteistä palautetta vuorovaikutuksessa opettajan ja opetusryhmän kanssa
- oppii tunnistamaan onnistumisiaan ja vahvuuksiaan sekä kehittymiskohteitaan
- havainnoi omaa edistymistään ja oppimistaan
- tulee tietoiseksi erilaisista tavoista onnistua ja saavuttaa tavoitteet
- etsii itselleen parhaita toimintatapoja tavoitteiden saavuttamiseksi
- oppii asettamaan itselleen ja oppimiselleen tavoitteita
- ymmärtää, miten voi itse vaikuttaa oppimiseensa ja onnistumiseensa
- toimii itseohjautuvasti omaa oppimistaan edistäen, pohtien ja kehittäen.

Vinkkejä itsearviointiin

Vertaisarviointi

Opettajien on tärkeää kehittää oppilaiden keskinäistä arviointikeskustelua eli vertaisarviointia osana ryhmän työskentelyä. Oppilaita ohjataan niin yksilöinä kuin ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja sen edistymistä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Näin oppilaille on mahdollisuus oppia antamaan ja saamaan rakentavaa palautetta. Hyvänä harjoittelumuotona voidaan pitää esimerkiksi oppilaan tuotosten arviointia, jossa keskitytään työn myönteisiin puoliin. Vertaisarviointeja suunniteltaessa opettajan tulee huolehtia luokan turvallisesta ja kannustavasta ilmapiiristä.

Ryhmäarvioinnissa oppilasryhmä arvioi omaa tai muiden oppilasryhmien työtä. Ryhmäarviointeja voidaan suorittaa esimerkiksi ryhmätöiden aikana tai niiden jälkeen. Ryhmäarvioinnin taitoja tulee opettaa ja harjoitella. Opettaja ohjaa oppilaita arvioimaan ryhmän työskentelyä. Arvioinnissa voidaan keskittyä pohtimaan esimerkiksi:

- Miten ryhmä on onnistunut työssään?
- Miten ryhmän työskentely sujui?
- Kuinka hyvin ryhmä toimi?
- Mitä työskentelystä opittiin?
- Mitä ryhmä voisi tehdä seuraavalla kerralla toisin?

25.3. Arvioinnin kohteet

Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Luotettava arviointi edellyttää näiden osa-alueiden monipuolista havainnointia ja dokumentointia.

25.3.1. Oppiminen arvioinnin kohteena

Oppimisen arviointi sisältää opinnoissa edistymisen ja osaamisen tason arviointia sekä palautteen antamista niistä. Edistymistä tarkastellaan suhteessa aiempaan osaamiseen ja asetettuihin tavoitteisiin. Oppimisen edistymisen huolellinen seuranta on tarpeen koko perusopetuksen ajan, jotta opetuksen, ohjauksen ja tuen keinoin voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

Osaamisen tasolla tarkoitetaan oppilaan eri tavoin osoittamaa osaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arvioituna oppilaan suoritusten perusteella. Osaamisen tason arvioimiseksi oppilaan työn tuloksia tai suorituksia tarkastellaan mahdollisimman monipuolisesti. Tiedollisen ja taidollisen osaamisen tason arvioinnissa hyödynnetään valtakunnallisesti määriteltyjä

arviointikriteerejä. Osaamisen kehittyminen nähdään koko perusopetuksen ajan vahvistuvana, kumuloituvana prosessina.

Oppilaita ohjataan sekä itsenäisesti että ryhmänä tarkastelemaan edistymistään ja työnsä tuloksia suhteessa tavoitteisiin ja niihin onnistumisen kriteereihin, joista on yhdessä keskustellen sovittu työtä aloitettaessa.

25.3.2. Työskentely arvioinnin kohteena

Oppilaiden työskentelytaitojen kehittäminen on yksi perusopetuksen keskeisistä tavoitteista. Opetuksessa tuetaan oppilaiden itsenäisen ja yhdessä työskentelyn taitoja. Työskentelytaitoihin sisältyvät myös taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Työskentelytaitoja harjoitellaan eri oppiaineissa, monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja koulun muussa toiminnassa. Opettajat ohjaavat oppilaita sekä yksilöinä että ryhmänä suunnittelemaan työtään ja käyttämään oppimista edistäviä työskentelytapoja. Oppilaita ohjataan myös tarkastelemaan suunnitelmien toteutumista sekä arvioimaan työskentelyn onnistumista ja siihen vaikuttaneita tekijöitä.

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineissa tehtävää arviointia ja arvosanan muodostamista. Arviointi perustuu oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteissa määriteltyihin työskentelyn tavoitteisiin. Työskentelyä koskeva monipuolinen palaute kaikissa opiskelutilanteissa edistää oppilaiden mahdollisuuksia tarkastella omaa työskentelyään ja kehittyä työskentelytaidoissa.

25.3.3. Käyttäytyminen arvioinnin kohteena

Käyttäytymisen ohjaus sekä käyttäytymiseen liittyvien tietojen ja taitojen opettaminen ovat osa koulun kasvatustehtävää. Oppilaita ohjataan ottamaan huomioon muut ihmiset ja ympäristö sekä noudattamaan yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä. Heille opetetaan koulun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiallista, tilannetietoista käyttäytymistä ja hyviä tapoja.

Käyttäytymistä arvioidaan ja oppilaille annetaan käyttäytymisestä ohjaavaa palautetta suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin. Käyttäytymisen tavoitteet perustuvat koulun kasvatustavoitteisiin, yhteisön toimintakulttuuria määrittäviin linjauksiin ja järjestyssääntöihin. Oppilailla ja huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua koulun kasvatustavoitteita ja käyttäytymiselle asetettavia tavoitteita koskevaan keskusteluun ja tavoitteiden määrittelyyn.

Käyttäytymisen arvioinnissa erityisen tärkeää on huolehtia, että arviointi ei kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin eikä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutenaan, eikä se vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Päätö- ja erotodistukseen käyttäytymisen arviota ei merkitä.

Käyttäytymisen tavoitteet ja arviointiperusteet

Käyttäytymisen ohjaus sekä käyttäytymiseen liittyvien tietojen ja taitojen opettaminen ovat osa koulun kasvatustehtävää. Oppilaita ohjataan ottamaan huomioon muut ihmiset ja ympäristö sekä noudattamaan yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä. Heille opetetaan koulun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiallista, tilannetietoista käyttäytymistä ja hyviä tapoja.

Käyttäytymistä arvioidaan ja oppilaille annetaan käyttäytymisestä ohjaavaa palautetta suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin. Käyttäytymisen tavoitteet perustuvat koulun kasvatustavoitteisiin, yhteisön toimintakulttuuria määrittäviin linjauksiin ja järjestyssääntöihin. Oppilailla ja huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua koulun kasvatustavoitteita ja käyttäytymiselle asetettavia tavoitteita koskevaan keskusteluun ja tavoitteiden määrittelyyn.

Käyttäytymisen arvioinnissa erityisen tärkeä on huolehtia, että arviointi ei kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin eikä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutenaan, eikä se vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Päättö- ja erotodistukseen käyttäytymisen arviota ei merkitä. Päättötodistukseen voi kuulua liitteenä arvio oppilaan käyttäytymisestä.

Oppilaalle ja huoltajalle annetaan tietoa käyttäytymisestä riittävän usein. Oppilaan käyttäytymistä arvioidaan monipuolisesti (esim. itsearviointi, vertaisarviointi, arviointikeskustelu), ja oppilaalle annetaan ohjaavaa palautetta asetettujen tavoitteiden suunnassa. Oppilaan käyttäytymistä arvioivat kaikki oppilasta opettavat opettajat.

Hyvää käyttäytymistä edistävä palaute on laadullista ja kuvailevaa sekä tarvittaessa käyttäytymisen solmukohtia avaavaa ja ratkovaa vuorovaikutusta. Oppilasta autetaan palautteen avulla hahmottamaan tavoitteet ja se, mitä hän jo osaa ja miten hän voi edistää käyttäytymistään. Hyvä käytös edistää osaltaan luokassa myönteistä ilmapiiriä, turvallisuuden tunnetta ja oppimisen iloa.

Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet ovat:

- Oppilaan käytös on myönteistä ja toiset huomioivaa.
- Oppilas on auttavainen, oma-aloitteinen ja rehellinen.
- Oppilas oppii noudattamaan koulun ja luokan sääntöjä.
- Oppilas oppii kunnioittamaan itseään ja toisia ja huolehtimaan ympäristöstään.
- Oppilas oppii asiallista, tilannetietoista käyttäytymistä ja hyviä tapoja.

Käyttäytymisen kriteerit vuosiluokille 1–9

Käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti vuosiluokilla 1–4 ja numeroarvosanalla vuosiluokilla 5–9. Käyttäytymisen arvioinnissa huomioidaan oppilaan ikäkaus ja edellytykset. Käyttäytymisen arvosanan saavuttamiseksi numerokohtaisista kriteereistä lähes kaikkien pitää toteutua.

10 Käyttäytyminen on esimerkillistä ja erinomaista.

Oppilas

- on rehellinen, avulias ja kohtelias
- on vastuuntuntoinen ja oikeudenmukainen
- sitoutuu esimerkillisesti sääntöihin ja noudattaa ohjeita
- toimii työrauhan, yhteishengen ja ilmapiirin edistäjänä erilaisissa tilanteissa
- on huomaavainen: hyväksyy erilaisuutta ja kunnioittaa itseään ja toisia
- arvostaa omaa ja toisten työtä ja osaa antaa ja ottaa vastaan rakentavaa palautetta
- suhtautuu myönteisesti ja vastuullisesti koulutyöhön ja ympäristöön.

9 Käyttäytyminen on kiitettävää.

Oppilas

- on rehellinen ja vastuuntuntoinen
- noudattaa sääntöjä ja ohjeita
- antaa työrauhan ja edistää luokan ilmapiiriä
- on huomaavainen: hyväksyy erilaisuutta ja kunnioittaa itseään ja toisia
- on yhteistyöhaluinen, avulias ja kohtelias
- arvostaa omaa ja toisten työtä
- suhtautuu myönteisesti ja vastuullisesti koulutyöhön ja ympäristöön.

8 Käyttäytyminen on hyvää.

Oppilas

- on rehellinen ja vastuuntuntoinen

- pyrkii noudattamaan sääntöjä ja ohjeita
- antaa työrauhan
- tulee toimeen muiden kanssa ja hyväksyy erilaisuutta
- arvostaa omaa ja toisten työtä
- pitää huolta yhteisestä omaisuudesta ja ympäristöstä
- korjaa käytöstään huomautettaessa.

7 Käyttäytyminen on tyydyttävää.

Oppilas

- noudattaa useimmiten sääntöjä ja ohjeita
- antaa vaihtelevasti työrauhan
- käyttäytyy useimmiten asiallisesti ja hyväksyy erilaisuutta
- ei aina arvosta omaa ja toisten työtä
- suhtautuu ajoittain välinpitämättömästi yhteiseen omaisuuteen ja ympäristöön
- yrittää korjata käytöstään huomautettaessa.

6 Käyttäytyminen on huonoa.

Oppilas

- asennoituu koulunkäyntiin usein kielteisesti
- suhtautuu välinpitämättömästi sääntöihin
- häiritsee usein työrauhaa
- hyväksyy vaihtelevasti erilaisuutta: on usein epäystävällinen ja epäkohtelias
- ei yleensä arvosta omaa ja toisten työtä tai ympäristöä.

5 Käyttäytyminen on erittäin huonoa.

Oppilas

- asennoituu koulunkäyntiin kielteisesti
- rikkoo usein yhteisiä sääntöjä ja sopimuksia
- ei anna työrauhaa
- ei hyväksy erilaisuutta: on epäystävällinen ja epäkohtelias
- ei arvosta omaa ja toisten työtä tai ympäristöä.

25.4. Opintojen aikainen arviointi

Opintojen aikaisella arvioinnilla tarkoitetaan ennen päättöarviointia toteutettavaa arvioinnin ja palautteen antamisen kokonaisuutta. Opintojen aikainen arviointi on kaikilla vuosiluokilla pääosin oppimisen ohjaamista palautteen avulla. Sen keskeisenä tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua ja tukea oppimista sekä edistää itse- ja vertaisarvioinnin taitoja. Siihen sisältyy määriteltynä ajankohtina myös oppilaiden edistymisen ja osaamisen tason kuvaamista keskusteluin, arviointitiedottein ja todistuksin. Oppilaalle ja huoltajalle tulee antaa tietoa opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä riittävän usein.

25.4.1. Arviointi lukuvuoden aikana

Pääosa opintojen aikaisesta arvioinnista on luonteeltaan formatiivista. Tällöin arviointi ja siihen perustuva palautteen antaminen toteutetaan lukuvuoden aikana osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Se edellyttää opettajilta oppimisprosessiin liittyvää havainnointia ja vuorovaikutusta oppilaiden kanssa. Opintojen aikaisessa arvioinnissa tärkeitä ovat myös oppilaiden toimijuutta

kehittävä vertaisarviointi ja itsearviointi. Opettajan tehtävänä on luoda tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta.

Oppimista edistävä palaute on luonteeltaan laadullista ja kuvailevaa, oppimisen solmukohtia analysoivaa ja ratkovaa vuorovaikutusta. Se ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä. Oppilaita ohjataan palautteen avulla tiedostamaan edistymisensä ja jäsentämään oman oppimisensa eri vaiheita sekä löytämään erilaisia keinoja tavoitteisiin pääsemiseksi. Palaute auttaa oppilaita vähitellen ohjaamaan omaa oppimistaan, asettamaan itselleen tavoitteita ja käyttämään onnistumista edistäviä oppimisstrategioita.

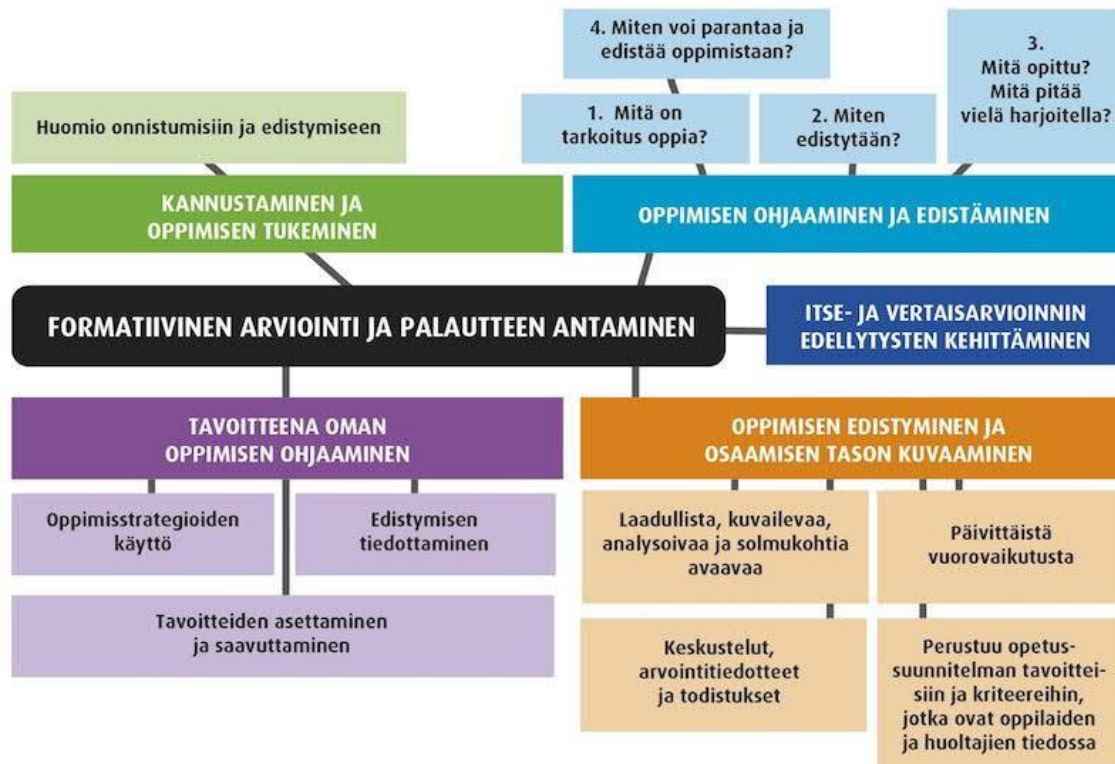
Opettajan antaman, oppimisprosessia näkyväksi tekevän ja oppimista edistävän palautteen tulee auttaa oppilaita hahmottamaan ja ymmärtämään

- mitä heidän on tarkoitus oppia
- mitä he ovat jo oppineet
- miten he voivat edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoritustaan.

Tällainen formatiivinen arviointi ja ohjaava palaute edistävät opiskeltavien asioiden jäsentymistä tieto- ja taitokokonaisuuksiksi. Lisäksi ne kehittävät oppilaiden metakognitiivisia taitoja ja työskentelytaitoja.

Formatiivisen arvioinnin ja palautteen antamisen periaatteet

Pääosa opintojen aikaisesta arvioinnista on luonteeltaan formatiivista. Tällöin arviointi ja siihen perustuva palautteen antaminen toteutetaan lukuvuoden aikana osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Se edellyttää opettajilta oppimisprosessiin liittyvää havainnointia ja vuorovaikutusta oppilaiden kanssa. Opintojen aikaisessa arvioinnissa tärkeitä ovat myös oppilaiden toimijuutta kehittävä itsearviointi ja vertaisarviointi. Opettajan tehtävänä on luoda tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta.

Arvioinnista tiedottaminen ja yhteistyö huoltajien kanssa

Yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria. Huoltajien kanssa keskustellaan, ja heitä tiedotetaan koulutyön tavoitteista ja koulun eri arviointikäytännöistä. Oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä annetaan riittävän usein arviointitietoa oppilaalle ja huoltajalle. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tietoa opetuksen tavoitteista, oppimisprosessin arviointiperusteista ja monipuolisen arvioinnin toteuttamisesta.

Opettajan, oppilaan ja huoltajan yhteiset keväällä toteutettavat arviointikeskustelut ovat tärkeä väylä edistää kodin ja koulun vuoropuhelua oppilaan arvioinnista ja opintojen edistymisestä. Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden arviointikeskustelut pidetään samana ajankohtana muiden oppilaiden kanssa. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämissuunnitelman (HOJKS) arvioinnin tekee opettaja kevätlukukauden loppupuolella huolehtien sen tiedoksi saattamisesta sekä huoltajalle että oppilaalle. Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden arviointikeskusteluissa käytetään tarvittaessa tulkkipalveluja.

Järvenpäässä on käytössä internetpohjainen kodin ja koulun yhteistyöjärjestelmä. Koetulosten ja todistusarvosanojen lisäksi opettajat kirjaavat järjestelmään opintojen aikaista arviointipalautetta.

25.4.2. Arviointi lukuvuoden päättyessä

Opintojen aikainen arviointi sisältää myös oppimisprosessin jälkeen tehtävää, oppilaiden osaamisen summatiivista arviointia, jonka tulokset välitetään oppilaille todistuksissa tai arviointitiedotteissa. Perusopetusasetus velvoittaa antamaan kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle lukuvuositoludistuksen, joka sisältää sanallisesti tai numeroin ilmaistut arviot siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa tai opintokokonaisuuksissa. Lukuvuositoludistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on kokonaisarvio oppilaan koko lukuvuoden edistymisestä ja suoriutumisesta. Lukuvuositoludistus on myös päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Vuosiluokilla 1–7 arviointi on sanallista, numeerista tai niiden yhdistelmää. Vuosiluokkien 8–9 todistuksissa käytetään numeroarviointia. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviointia. Sekä yksilöllistettyjä oppimääriä että pidennettyä oppivelvollisuutta suorittavien oppilaiden arviointimuoto (sanallinen/numeerinen) määritellään henkilökohtaisen opetuksen järjestämissuunnitelmassa HOJKS:ssa. Sanallista arviointia voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli (S2-oppilaat ja valmistavan opetuksen oppilaat).

Numeroarvosana kuvaa keskimääräisenä summatiivisena arviona oppilaan osaamisen tasoa suhteessa tavoitteisiin kussakin oppiaineessa tai opintokokonaisuudessa. Sanallista arviointia käyttämällä voidaan antaa monipuolista palautetta oppilaan oppimisesta ja suoriutumisesta. Sanallisen arvioinnin avulla voidaan kuvata paitsi oppilaan osaamisen tasoa myös hänen edistymistään, vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan. Sanallisella arvioinnilla voidaan myös antaa numeroarvosanaa yksityiskohtaisempaa palautetta osaamisesta ja oppimisen edistymisestä oppiaineen eri osa-alueilla.

25.4.3. Järvenpääläiset arviointikäytännöt

VUOSILUOKKA 1

Väliarviointi

- Väliarviointi koostuu välitoludistuksesta ja arviointikeskustelusta.
- Välitoludistus sisältää matematiikan ja äidinkielen sanalliset arvioinnit rasteilla merkittynä.
- Arvioinnissa huomioidaan oppiminen ja työskentely.
- Käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti väliarviointilomakkeen liitteessä.
- Välitoludistus annetaan oppilaalle syyslukukauden päätöstilaisuudessa.
- Opettaja, oppilas ja huoltaja käyvät joulukuun-helmikuun aikana arviointikeskustelun. Erityisen tuen oppilailla aikaa on tarvittaessa maaliskuun loppuun.

Itsearviointi

- Itsearviointia toteutetaan monipuolisesti ja säännöllisesti lukukausittain.

Lukuvuositodistus

- Lukuvuositodistus sisältää matematiikan ja äidinkielen sanalliset arvioinnit rasteilla merkittynä.
- Arvioinnissa huomioidaan oppiminen ja työskentely.
- Käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti lukuvuositodistuksen liitteessä.

VUOSILUOKKA 2

Väliarviointi

- Väliarviointi koostuu välitodistuksesta ja arviointikeskustelusta.
- Välitodistus sisältää matematiikan ja äidinkielen sanalliset arvioinnit rasteilla merkittynä.
- Arvioinnissa huomioidaan oppiminen ja työskentely.
- Käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti väliarviointilomakkeen liitteessä.
- Välitodistus annetaan oppilaalle syyslukukauden päätöstilaisuudessa.
- Opettaja, oppilas ja huoltaja käyvät joului-helmikuun aikana arviointikeskustelun. Erityisen tuen oppilailla aikaa on tarvittaessa maaliskuun loppuun.

Itsearviointi

- Itsearviointia toteutetaan monipuolisesti ja säännöllisesti lukukausittain.

Lukuvuositodistus

- Lukuvuositodistus sisältää matematiikan ja äidinkielen sanalliset arvioinnit rasteilla merkittynä.
- Arvioinnissa huomioidaan oppiminen ja työskentely.
- Käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti lukuvuositodistuksen liitteessä.

Toisen ja kolmannen vuosiluokan nivelvaiheeseen liittyvä arviointi ja palaute

- Lukuvuositodistuksen lisäksi oppilaalle annetaan ohjaavaa palautetta, jossa huomioidaan
 - edistyminen kielellisissä valmiuksissa, erityisesti
 - kysymisen ja kuuntelemisen taidot
 - vuorovaikutustaidot ja taito ilmaista itseään eri keinoin
 - edistyminen työskentelytaidoissa, erityisesti
 - taito työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä
 - edistyminen taidossa huolehtia omista ja yhteisesti sovituista tehtävistä

VUOSILUOKKA 3

Väliarviointi

- Väliarviointi koostuu välitodistuksesta ja arviointikeskustelusta.
- Välitodistus sisältää matematiikan, äidinkielen, A1-kielen ja ympäristöopin sanalliset arvioinnit rasteilla merkittynä.
- Arvioinnissa huomioidaan oppiminen ja työskentely.
- Käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti väliarviointilomakkeen liitteessä.
- Välitodistus annetaan oppilaalle syyslukukauden päätöstilaisuudessa.
- Opettaja, oppilas ja huoltaja käyvät joului-helmikuun aikana arviointikeskustelun. Erityisen tuen oppilailla aikaa on tarvittaessa maaliskuun loppuun.

Itsearviointi

- Itsearviointia toteutetaan monipuolisesti ja säännöllisesti lukukausittain.

Lukuvuositolodistus

- Lukuvuositolodistus sisältää matematiikan, äidinkielen, A1-kielen ja ympäristöopin sanalliset arvioinnit rasteilla merkittynä.
- Arvioinnissa huomioidaan oppiminen ja työskentely.
- Todistukseen merkitään, mihin valinnaisiin aineisiin oppilas on osallistunut lukuvuoden aikana.
- Käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti lukuvuositolodistuksen liitteessä.

VUOSILUOKKA 4

Väliarviointi

- Väliarviointi koostuu välitolodistuksesta ja arviointikeskustelusta.
- Välitolodistus sisältää matematiikan, äidinkielen, A1-kielen, ympäristöopin ja yhteiskuntaopin sanalliset arvioinnit rasteilla merkittynä.
- Mikäli oppilas on osallistunut vapaaehtoisen A2-kielen opiskeluun, arvioidaan se kuten A1-kieli.
- Arvioinnissa huomioidaan oppiminen ja työskentely.
- Käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti väliarviointilomakkeen liitteessä.
- Välitolodistus annetaan oppilaalle syyslukukauden päätöstilaisuudessa.
- Opettaja, oppilas ja huoltaja käyvät jouluhelmikuun aikana arviointikeskustelun. Erityisen tuen oppilaille aikaa on tarvittaessa maaliskuun loppuun.

Itsearviointi

- Itsearviointia toteutetaan monipuolisesti ja säännöllisesti lukukausittain.

Lukuvuositolodistus

- Lukuvuositolodistus sisältää matematiikan, äidinkielen, A1-kielen, ympäristöopin ja yhteiskuntaopin sanalliset arvioinnit rasteilla merkittynä.
- Mikäli oppilas on osallistunut vapaaehtoisen A2-kielen opiskeluun, arvioidaan se kuten A1-kieli.
- Arvioinnissa huomioidaan oppiminen ja työskentely.
- Todistukseen merkitään, mihin valinnaisiin aineisiin oppilas on osallistunut lukuvuoden aikana.
- Käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti lukuvuositolodistuksen liitteessä.

VUOSILUOKKA 5

Väliarviointi

- Väliarviointi koostuu välitolodistuksesta ja arviointikeskustelusta.
- Välitolodistuksessa oppilaan osaaminen arvioidaan numeroilla eri oppiaineissa. Lisäksi todistuksessa kuvataan sanallisesti oppilaan vahvuuksia ja kehittämiskohteita. Arvioinnissa huomioidaan oppiminen ja työskentely.
- Välitolodistus annetaan oppilaalle syyslukukauden päätöstilaisuudessa.
- Opettaja, oppilas ja huoltaja käyvät jouluhelmikuun aikana arviointikeskustelun. Erityisen tuen oppilaille aikaa on tarvittaessa maaliskuun loppuun.
- Todistukseen merkitään, mihin valinnaisiin aineisiin oppilas on osallistunut lukukauden aikana. Valinnaiset aineet arvioidaan sanallisesti hyväksyty / hylätty. Lisäksi voidaan kuvata sanallisesti oppilaan vahvuuksia ja kehittämiskohteita.

- Käyttäytyminen arvioidaan numerolla osana välitodistusta.

Itsearviointi

- Itsearviointia toteutetaan monipuolisesti ja säännöllisesti lukukausittain.

Lukuvuositolodistus

- Lukuvuositolodistuksessa oppilaan osaaminen arvioidaan numeroilla eri oppiaineissa. Lisäksi todistuksessa kuvataan sanallisesti oppilaan vahvuuksia ja kehittämiskohteita. Arvioinnissa huomioidaan oppiminen ja työskentely.
- Todistukseen merkitään, mihin valinnaisiin aineisiin oppilas on osallistunut lukuvuoden aikana. Valinnaiset aineet arvioidaan sanallisesti hyväksytty / hylätty. Lisäksi voidaan kuvata sanallisesti oppilaan vahvuuksia ja kehittämiskohteita.
- Käyttäytyminen arvioidaan numerolla osana lukuvuositolodistusta.

VUOSILUOKKA 6

Väliarviointi

- Väliarviointi koostuu välitodistuksesta ja arviointikeskustelusta.
- Välitodistuksessa oppilaan osaaminen arvioidaan numeroilla eri oppiaineissa. Lisäksi todistuksessa kuvataan sanallisesti oppilaan vahvuuksia ja kehittämiskohteita. Arvioinnissa huomioidaan oppiminen ja työskentely.
- Välitodistus annetaan oppilaalle syyslukukauden päätöstilaisuudessa.
- Opettaja, oppilas ja huoltaja käyvät jouluhelmikuun aikana arviointikeskustelun. Erityisen tuen oppilailla aikaa on tarvittaessa maaliskuun loppuun.
- Todistukseen merkitään, mihin valinnaisiin aineisiin oppilas on osallistunut lukukauden aikana. Valinnaiset aineet arvioidaan sanallisesti hyväksytty / hylätty. Lisäksi voidaan kuvata sanallisesti oppilaan vahvuuksia ja kehittämiskohteita.
- Käyttäytyminen arvioidaan numerolla osana välitodistusta.

Itsearviointi

- Itsearviointia toteutetaan monipuolisesti ja säännöllisesti lukukausittain.

Lukuvuositolodistus

- Lukuvuositolodistuksessa oppilaan osaaminen arvioidaan numeroilla eri oppiaineissa. Lisäksi todistuksessa kuvataan sanallisesti oppilaan vahvuuksia ja kehittämiskohteita. Arvioinnissa huomioidaan oppiminen ja työskentely.
- Todistukseen merkitään, mihin valinnaisiin aineisiin oppilas on osallistunut lukuvuoden aikana. Valinnaiset aineet arvioidaan sanallisesti hyväksytty / hylätty. Lisäksi voidaan kuvata sanallisesti oppilaan vahvuuksia ja kehittämiskohteita.
- Käyttäytyminen arvioidaan numerolla osana lukuvuositolodistusta.

Kuudennen ja seitsemannen vuosiluokan nivelvaiheeseen liittyvä arviointi ja palaute

- Lukuvuositolodistuksessa oppilaalle annetaan ohjaavaa palautetta, jossa huomioidaan työskentelytaitojen ja oppimisen taitojen kehittyminen.

VUOSILUOKAT 7 ja 8

Väliarviointi

- Väliarviointi koostuu joulukuussa annettavasta välitodistuksesta ja jouluhelmikuun aikana käytävästä arviointikeskustelusta.

- Välitodistuksessa oppilaan osaaminen arvioidaan numeroilla eri oppiaineissa. Lisäksi todistuksessa voidaan kuvata sanallisesti lukuaineissa, taide- ja taitoaineissa sekä valinnaisissa aineissa oppilaan vahvuuksia ja kehittämiskohteita huomioiden oppilaan oppiminen ja työskentely.
- Valinnaisten aineiden arviointi
 - Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin.
 - Alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytty / hylätty.
 - Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäväksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.
 - Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta.
- Luokanvalvoja, oppilas ja huoltaja käyvät arviointikeskustelun välitodistuksen pohjalta jouluihelmikuun aikana. Erityisen tuen oppilaille aikaa on tarvittaessa maaliskuun loppuun.
- Käyttäytyminen arvioidaan numerolla osana välitodistusta.

Itsearviointi

- Itsearviointia toteutetaan monipuolisesti ja säännöllisesti lukukausittain.

Lukuvuositolodistus

- Lukuvuositolodistuksessa oppilaan osaaminen arvioidaan numeroilla eri oppiaineissa. Lisäksi todistuksessa voidaan kuvata oppilaan vahvuuksia ja kehittämiskohteita huomioiden oppilaan oppiminen ja työskentely.
- Valinnaisten aineiden arviointi toteutetaan samoin kuin väliarvioinnissa.
- Käyttäytyminen arvioidaan numerolla osana lukuvuositolodistusta.

VUOSILUOKKA 9

Väliarviointi

- Väliarviointi koostuu joulukuussa annettavasta välitodistuksesta ja jouluihelmikuun aikana käytävästä arviointikeskustelusta.
- Välitodistuksessa oppilaan osaaminen arvioidaan numeroilla eri oppiaineissa.
- Valinnaisten aineiden arviointi
 - Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin.
 - Alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytty / hylätty.
 - Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäväksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.
 - Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta.
- Luokanvalvoja, oppilas ja huoltaja käyvät arviointikeskustelun välitodistuksen pohjalta jouluihelmikuun aikana. Erityisen tuen oppilaille aikaa on tarvittaessa maaliskuun loppuun.
- Käyttäytyminen arvioidaan numerolla välitodistuksen liitteessä.

Itsearviointi

- Itsearviointia toteutetaan monipuolisesti ja säännöllisesti lukukausittain.

Perusopetuksen päättötodistus

- Päättötodistuksessa oppilaan osaaminen arvioidaan numeroilla eri oppiaineissa.

- Valinnaisaineiden arviointi toteutetaan samoin kuin väliarvioinnissa.
- Käyttäytyminen arvioidaan numerolla päättötodistuksen liitteessä. Lisäksi voidaan antaa sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

25.4.4. Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

Opetus ja arviointikäytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että oppilaalla on riittävästi monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Oppilaan kokonaistilannetta tulee tarkastella riittävän ajoissa. Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemaansa tukiopestusta, osa-aikaista erityisopetusta, ohjausta ja muuta tukea tilanteessa, jossa hän sairauden, oppimisvaikeuksien, vaikeasta elämäntilanteesta johtuvien poissaolojen tai muun syyn vuoksi on jäänyt tai on vaarassa jäädä jälkeen opinnoissaan. Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee asiasta keskustella hyvissä ajoin lukuvuoden aikana huoltajan ja oppilaan kanssa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi.

Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas etenee opinnoissaan vuosiluokkiin jaetun oppimäärän mukaisesti. Seuraavalle vuosiluokalle siirtymisen edellytyksenä on saavuttaa vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttämättä tietoja ja taitoja osoittava numero tai vastaava sanallinen arvio.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossain oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on hylätty. Oppilaan suoritus voidaan katsoa hylätyksi, jos

- hän ei ole yltänyt opetussuunnitelmassa määriteltyihin keskeisiin tavoitteisiin
- hän ei hallitse oppiaineeseen määriteltyjä sisältöjä siinä määrin, että hänellä olisi edellytyksiä jatkaa oppiaineen opiskelua seuraavalla vuosiluokalla
- hänen tietonsa ja taitonsa oppiaineessa ovat hyvin puutteelliset ja hajanaiset.

Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta erillisessä kokeessa osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Mahdollisuuksia voidaan antaa yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita näyttömahdollisuuksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritusmahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, luokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositolodistuksessa ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytyt suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Mikäli oppilas aiotaan jättää luokalle yleisen koulumenestyksen vuoksi, varataan huoltajalle mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Päätöksen luokalle jättämisestä tekevät rehtori ja oppilasta opettaneet opettajat yhdessä. Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.

Opinnoissa eteneminen vuosiluokkiin sitomattomasti

Perusopetuksen opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaisesti vuosiluokkiin sitomattomasti. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositolodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamista opinnoista ja siirtyä lukuvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle. Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä luokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi,

kunnes hän on suorittanut perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hän eroaa koulusta.

25.4.5. Arviointi nivelkohdissa

Toisen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

Toisen vuosiluokan lopulla oppimisen arvioinnin pääpaino on oppimisen edistymisen arvioinnissa. Tavoitteena on tuoda esille oppilaan vahvuuksia oppijana, vahvistaa itsetuntoa, oppimismotivaatiota ja samalla arvioida mahdolliset tuen tarpeet. Palautteen antamisessa korostuvat:

- edistyminen kielellisissä valmiuksissa, erityisesti kysymisen ja kuuntelemisen taidot sekä vuorovaikutustaidot ja kyky ilmaista itseään eri keinoin
- edistyminen työskentelytaidoissa, erityisesti taito työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä
- edistyminen taidossa huolehtia omista ja yhteisesti sovituista tehtävistä.

Toisen vuosiluokan lopulla oppilas ja huoltaja täyttävät yhdessä oppilaan [Oma Sivu -lomakkeen](#), joka palautetaan luokanopettajalle. Luokanopettaja puolestaan antaa ohjaavaa sanallista palautetta lukuvuositodistuksessa.

Kuudennen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

Kuudennen vuosiluokan lopussa lukuvuositodistuksessa arvioidaan numeerisesti kaikki oppiaineet lukuun ottamatta valinnaisaineita, joista tulee merkintä osallistumisesta. Lukuvuositodistuksessa opettaja antaa myös ohjaavaa sanallista palautetta. Palautteessa kiinnitetään huomiota erityisesti työskentelytaitojen ja oppimisen taitojen kehittymiseen sekä opiskelumotivaation tukemiseen. Vuosiluokkien 2–3 nivelvaiheen tapaan oppilas ja huoltaja täyttävät kuudennen vuosiluokan lopulla yhdessä oppilaan [Oma Sivu -lomakkeen](#), joka palautetaan luokanopettajalle ja toimitetaan edelleen yläkouluun.

Kuudennen vuosiluokan lukuvuositodistuksessa annettavaa arviointia varten kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin on määritelty tavoitteista johdetut arviointikriteerit hyvää osaamista kuvaavalle sanalliselle arviolle tai numeroarvosanalle kahdeksan (8). Kriteerien avulla on kuvattu, millaista osaamista edellytetään kyseisen arvion tai arvosanan saavuttamiseksi. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita vaan opettajan arvioinnin apuvälineitä. Sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja pohtii oppilaan edistymistä suhteessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin ja osaamisen tasoa suhteessa valtakunnallisesti määriteltyihin arviointikriteereihin. Opettajan tulee käyttää näitä kriteerejä antaessaan oppilaalle sanallisen arvion tai numeroarvosanan kuudennen vuosiluokan lukuvuositodistukseen. Oppilas saa hyvää osaamista kuvaavan sanallisen arvion tai arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

25.4.6. Valinnaisten aineiden arviointi

Valinnaisten taide- ja taitoaineiden arviointi

Yhteisesti opettavien taide- ja taitoaineiden lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen on osoitettu vuosiluokille 3–6 yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7–9 yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous). Valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden opetusta, ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta.

Valinnaisten aineiden arviointi

Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on kymmenen vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1–9. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetuksen yhteisten aineiden syventäviä ja soveltavia

opintoja tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättäessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäväksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

Oppilaan huoltaja voi halutessaan pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, jolloin arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”.

25.4.7. Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat:

1. lukuvuositodistus
2. välitodistus
3. erotodistus
4. päättötodistus.

Lukuvuositodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä. Todistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Sanallista arviota voidaan käyttää todistuksissa vuosiluokilla 1–7. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa. Jos arvio näkyy todistuksessa numerona, todistukseen merkitään myös perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko. Muissa todistuksissa kuin päättötodistuksessa voidaan numeroarvosanaa aina täydentää sanallisilla arvioilla ja näin antaa palautetta sekä osaamisen tasosta että edistymisestä.

Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, arvio annetaan aina todistuksen liitteellä.

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvio tai arvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämäkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään 25 % on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan todistuksessa käyttää numeroarvioinnin sijaan sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla. Toiminta-alueittain opiskeltaessa käytetään sanallista arviointia kaikilla vuosiluokilla. Sanallisesta arviosta on käytävä ilmi, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty. Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä (*). Todistuksen lisätietoihin tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Välitodistus

Lukuvuoden aikana voidaan antaa välitodistuksia paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Välitodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus koskien sanallisen tai numeroarvosanan käyttöä, käyttäytymisen arviointimerkintää, uskonnon ja elämäntiedon arviointimerkintää, opetuskieltä sekä yksilöllisten oppimäärien mukaista opiskelua.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin pyrkimistä varten. Yhdeksännen luokan oppilaalle annettavaa välitodistusta varten oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättöarvioinnissa. Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä 9. vuosiluokalla annettavaan välitodistukseen.

Välitodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla annettavaa välitodistusta)
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun, eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus koskien sanallisen tai numeroarvosanan käyttöä, uskonnon ja elämäntiedon arviointimerkintää, opetuskieltä sekä yksilöllisten oppimäärien mukaista opiskelua. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika

- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

25.5. Päätösarviointi

Päätösarviointi ajoittuu oppiaineesta riippuen vuosiluokille 7, 8 tai 9. Sen tehtävänä on määritellä, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet. Arvioinnin tuloksena annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan suoriutumisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päätösarvioinnin kriteereihin.

Päätösarvioinnin lähestyessä opettajien tehtävänä on lukuvuoden vielä ollessa käynnissä antaa oppilaille tietoa suoriutumisen nykytilasta ja -tasosta. Sen lisäksi opettaja antaa oppilaalle oppimista eteenpäin ohjaavaa arviointipalautetta. Samoin tulee huolehtia siitä, että oppilaat ja huoltajat ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päätösarvioinnin kriteereistä. Palautteen ja ohjauksen tulee olla riittävän yksityiskohtaista ja yksilöllistä.

Mikäli ennakoitaan, että 9. luokan oppilas ei tukitoimista huolimatta suoriudu opinnoistaan ja on vaarassa jäädä luokalle, voidaan vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen (vsop) opinto-ohjelman mukaiseen etenemiseen siirtymisellä ehkäistä oppilaan kaikkien suoritusten raukeaminen. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän on suorittanut perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päätösdodistuksen tai hän eroaa koulusta.

25.5.1. Päätösarvosanan muodostaminen

Perusopetuksen päätösarvosanojen tulee olla annettu yhdenvertaisin perustein. Päätösarvosanan muodostamista varten on opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin sekä vapaaehtoisen kielen A-oppimäärään valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit sekä päätösarvosanan muodostamisen periaatteet.

Perusopetuksessa oppilaan päätösarvosanaa ei muodosteta suoraan oppilaan aiempien kurssi-, jakso- tai lukuvuositodistusten arvosanoista lasketun keskiarvon perusteella. Koska osaamisen kehittyminen on aina kumuloituvaa, päätösarvosanan muodostamisen tulee perustua oppilaan opintojen päättyessä osoittamaan osaamisen tasoon suhteessa oppimäärän tavoitteisiin ja päätösarvioinnin kriteereihin.

Päätösarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanaan kahdeksan (8) vaadittavan tieto- ja taitotason kussakin oppiaineessa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Oppilas on saavuttanut perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet oppiaineessa välttävästi (5) mikäli hän osoittaa jossain määrin oppiaineelle asetettujen tavoitteiden mukaista osaamista. Tällöin oppilas on suorittanut yleisen oppimäärän ko. oppiaineessa hyväksytysti. Arvosanan muodostaminen perustuu myös tässä tapauksessa oppilaan osoittamaan keskimääräiseen osaamiseen, eli välttävän tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida hylätyn (4) suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Perusopetuksen päätösarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut

opiskella kahta tähän oppiaineeseen näissä opetussuunnitelman perusteissa määriteltyä oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineen oppimäärät.

Uskonnon ja elämäntiedon arvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/ elämäntiedon” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suoriutumista arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin, ja arvioinnissa käytetään päättöarvioinnin kriteerejä. Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin perustuen. Silloin arviointia ei tehdä suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin päättöarvioinnin kriteereihin.

Jos oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoihin tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin sen mukaan, mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) asetettuihin tavoitteisiin, ja arviointi annetaan sanallisena.

25.5.2. Johonkin oppiaineeseen tai erityiseen tehtävään painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa valtakunnallisiin tavoitteisiin ja käyttää osaamisen tason määrittämisessä päättöarvioinnin kriteerejä.

Päättöarvioinnin kriteerejä tulee käyttää yhteisten oppiaineiden arvioinnissa myös silloin, kun oppilas on suorittanut opintonsa erityisen koulutustehtävän mukaisesti järjestetyssä opetuksessa.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

25.5.3. Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin muihin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin täsmennyksin:

- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5–10) ja sanoin (välttävä–erinomainen)
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet), merkitään suoritettu oppimäärä tai oppimäärät
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen. Päättötodistukseen voi kuitenkin kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Päättötodistuksessa käytetään numeerista arviointia myös oppilailla, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli. Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään 25% on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa maininta käytetty kieli.

Oppilaan oman äidinkielen arviointi 9. vuosiluokan päättyessä

9. vuosiluokan päätteeksi määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oman äidinkielen oppimäärän tavoitteet. Arvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso oppilaan oman äidinkielen valtakunnalliseen hyvän osaamisen kuvaukseen 9. vuosiluokan päättyessä. Osaaminen oppilaan omassa äidinkielessä kehittyy kumulatiivisesti. Arvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki hyvän osaamisen kuvaukset riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin hyvän osaamisen kuvauksen määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. 9. vuosiluokan päättyessä oppilaalle annetaan erillinen osallistumistodistus.

25.5.4. Valinnaisten aineiden päättöarviointi

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotuntin oppimäärän, merkitään todistukseen numeroarvosana. Numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään todistukseen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle.

Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäviksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien yhteen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen, merkitään päättötodistukseen otsikon ”Muut valinnaiset aineet” alle.

Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden opetusta, ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” riippuen siitä, minkä laajuiseksi kyseinen valinnainen aine on koulun opetussuunnitelmassa määritelty sekä merkintä opetussuunnitelman mukaisesta tuntimäärästä.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”.

25.6. Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat:

1. Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä. Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana. Yhteisten oppiaineiden laajuutta vuosiviikkotunteina ei merkitä. Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.